

CREACIÓ DE MATERIAL MULTIMÈDIA A L'ÀREA DE CIÈNCIES SOCIALS PER A L'EDUCACIÓ D'ADULTS A PARTIR D'UNA INVESTIGACIÓ SOBRE ELS FONAMENTS DE L'APRENTATGE EN AQUESTES EDATS

Teresa Leal Cornejo, Catalina Bonnín Socias, Mateu Joan Colom Palmer, Alberto Leal Cornejo, Miquel Reus Cerdó, Teresa Sánchez Cazorla i María Solana Tomàs

1. INTRODUCCIÓ

El Projecte “Creació de material a l'àrea de ciències socials per a l'educació d'adults a partir d'una investigació sobre els fonaments del aprenentatge en aquestes edats” sorgeix de la inquietud d'un grup de professors en un doble sentit:

- La inexistència d'un material de Ciències Socials que fes referència a la realitat de les Illes Balears i que fes servir com a llengua vehicular el català. I la necessitat de la creació d'aquest material, ja que l'escàs nombre d'alumnes de les CEPAS fa que els projectes editorials no estiguin interessats a crear materials que responguin a aquestes necessitats.
- La hipòtesi derivada de la pràctica docent que hi ha una metodologia específica que proporciona millors resultats en l'ensenyament en les CEPA. Les raons per les quals aquesta metodologia resultava efectiva a l'aula va dur aquest grup a plantejar una indagació sobre les característiques i els interessos de l'alumnat adult i, a la vegada, la reflexió sobre les pràctiques de l'aprenentatge en aquest entorn.

El treball ha consistit a fer recerca sobre les característiques de l'alumnat de la CEPA i l'elaboració d'un material per al desenvolupament de l'assignatura

Manifestacions Artístiques. La qüestió més important que sorgeix d'aquest treball és que és necessari i possible replantejar-se els mètodes més adequats per a l'aprenentatge, ja que la metodologia és un element clau. El resultat del treball, en aquesta fase, es la presentació de la web i presentacions en PowerPoint de la Unitat Didàctica "Cultures Antiques, Ancient Cultures, Culturas Clásicas" en versió trilingüe (català, castellà i anglès) del mòdul Manifestacions Artístiques de quart d'Ensenyament Secundari per a Adults.

A l'apartat de metodologia s'especifiquen les qüestions relatives a la dinàmica de l'aula i a la utilització de la presentació en PowerPoint.

2. INVESTIGACIÓ SOBRE LES BASES DE L'APRENTATGE. FONAMENTACIÓ TEÒRICA. ELS ESTILS D'APRENTATGE.

El punt de partida ha estat l'observació i avaluació de la tasca dins l'aula. Partint de l'avaluació pràctica i a partir de la intuïció hem acudit a la recerca d'un fonament teòric.

La primera observació va ser que existia un nexa comú en els mètodes preferits i les estratègies d'aprenentatge de l'alumnat de l'assignatura de societat.

Per això, la primera pregunta va ser si existia alguna teoria que recollís aquesta idea o ens pogués servir de guia. Trobarem la resposta després d'una primera fase d'investigació a la teoria dels estils d'aprenentatge.

2.1. Què són els estils d'aprenentatge?

Keefe J. i Ferrel B. definiren els estils d'aprenentatge com "aquells trets cognitius, afectius i fisiològics, que serveixen com a indicadors relativament estables de com els discents perceben, interaccionen i responen en els seus ambients d'aprenentatge".

Per a Schmeck, R. era necessari vincular els estils d'aprenentatge a les estratègies. Les seves investigacions demostren que els alumnes poden potenciar-se acadèmicament si desenvolupen estils i estratègies d'aprenentatge adequats. En un marc escolar propici l'estudiant realitza un doble aprenentatge: el relatiu a la matèria i el relatiu al procés de pensament. Si en estudiar un tema el memoritza, aprèn a memoritzar; si en estudiar el sintetitza, aprèn a sintetitzar. Això indica que en la formació de l'alumne les estratègies d'aprenentatge no tan sols l'ajuden a millorar el rendiment acadèmic, sinó també en el desenvolupament de la comprensió, la síntesi, l'anàlisi, en els quals es basen los processos de pensament, els quals els professors requereixen dels estudiants quan els demanen que siguin analítics, crítics, creatius, éssers pensants. La investigació en estratègies d'aprenentatge també va dur Schmeck a concloure que cada persona desenvolupa durant la vida, com a característica de la seva personalitat, un estil d'aprenentatge. Aquest autor va definir-ne tres de diferents, que es caracteritzen per fer servir una estratègia d'aprenentatge en particular i per arribar a nivells diferents:

1. Estil de profunditat: propi d'aquell alumne que fa servir l'estratègia de conceptualització, la qual cosa significa que quan estudia abstruïu, analitza, relaciona i organitza les abstraccions, és a dir, estratègies d'aprenentatge d'un alt nivell.

2. Estil d'elaboració: implica la utilització, per part de l'estudiant, d'una estratègia personalitzada. Per a aquest alumne, el contingut de l'estudi ha d'estar relacionat directament amb si mateix, les seves experiències, allò que ha passat o que pensa que succeirà (estratègies d'aprenentatge de nivell mitjà).

3. Estil superficial: implica l'ús d'una estratègia centrada en la memorització; l'alumne només recorda el contingut que va repassar en estudiar (estratègia de baix nivell).

L'anàlisi de l'obra de Schmeck ens va dur a inferir que possiblement una característica de l'alumnat que acudia a la CEPA era la capacitat de realitzar estratègies d'aprenentatge de nivell mitjà o inferior, de tal manera que no dominaven estratègies per a la realització d'aprenentatges d'alt nivell.

Segons Schmeck, l'adquisició d'estratègies forma part del procés de desenvolupament personal. Canviar les estratègies implica incidir a l'estil que forma part de les característiques personals de l'estudiant. De manera que les estratègies i l'estil d'aprenentatge reflecteixen una forma de pensament. I el paper de l'escola és preocupar-se de manera efectiva de les estratègies d'aprenentatge i de pensament, és a dir, orientar-se sobre el què i el com aprenen els estudiants, i també suplir l'ús de l'enfocament tradicional per un de qualitatiu, que permeti a l'alumne desenvolupar estratègies i un estil d'aprenentatge d'alt nivell a partir de l'enriquiment de les estructures cognitives.

És necessari valorar les formes preferides dels estudiants per aprendre, per poder assegurar d'aquesta manera la varietat de mètodes, procediments d'ensenyament i aprenentatge, mitjans, formes d'organitzar l'espai, i també d'avaluar, que propiciïn l'interès, la participació i la implicació personal dels estudiants en les tasques d'aprenentatge i el desenvolupament de les seves potencialitats.

Ensenyar és, doncs, guiar, estimular els estudiants perquè reflexionin sobre com aprenen en sentit general; és atendre la diversitat en termes d'estils d'aprenentatge. El caràcter irrepetible de la persona, que cadascun dels nostres alumnes té una forma pròpia d'aprendre, un potencial singular de desenvolupament, de naturalesa eminentment motivacional a la qual incideixen significativament les preferències personals.

Un altre model teòric sobre els estils d'aprenentatge que ens va servir de guia de reflexió és el proposat per Kolb, el qual considera que els estudiants poden ser classificats en convergents o divergents, i assimiladors o acomodadors, depenent de com perceben i de com processen la informació.

En aquest sentit, Kolb planteja que les persones poden captar la informació o l'experiència a través de dues vies bàsiques: la concreta, anomenada per ell experiència concreta, i l'abstracta, denominada conceptualització abstracta.

D'acord amb les formes de processar la informació, Kolb assenyala que hi ha persones que, després de percebre una experiència o informació, prefereixen reflexionar sobre alguns aspectes, filtrar aquesta experiència en relació amb la pròpia per crear nous significats en una elecció pausada i deliberada. Això fonamenta una forma comuna de processament de la informació: l'observació reflexiva. Aquesta s'oposa a l'experimentació activa, pròpia d'aquelles persones que prenen una informació i ja tot d'una es veuen obligades a utilitzar-la, actuant sobre la realitat per transformar-la.

Segons la tipologia de Kolb, els estudiants divergents es caracteritzen per captar la informació mitjançant experiències reals i concretes i per processar-la reflexivament; els convergents per percebre la informació de forma abstracta, per la via de la formulació conceptual (teòricament) i per processar-la per la via de l'experimentació activa.

Per part seva, els assimiladors o analítics, també tendeixen a percebre la informació de forma abstracta, però processen reflexivament. Finalment, els acomodadors perceben la informació a partir d'experiències concretes i la processen activament.

D'acord amb la teoria exposada es pot inferir, en aquest treball, (que no pretén ser una investigació ortodoxa, sinó més aviat una reflexió teòricopràctica que

permeti una millora de la tasca docent, en què la intuïció és un element gens menyspreable) que hi ha unes característiques comunes en l'alumnat que acudeix a una escola d'adults, i l'existència d'algunes semblances quant als seus estils d'aprenentatge.

De l'anàlisi de la LOE necessari per confeccionar el nostre programa, ha vingut la conclusió que és possible, des de la perspectiva de la teoria dels estils d'aprenentatge, una millor comprensió de les competències exposades a la llei, en concret de la definició del que suposa la competència d'aprendre a aprendre.

“Esta competencia implica poner en juego habilidades de pensamiento divergente y convergente, puesto que comporta reelaborar ideas y sentimientos propios y ajenos; encontrar fuentes, formas y cauces de comprensión y expresión; planificar, evaluar y ajustar los procesos necesarios para alcanzar unos resultados, ya sea en el ámbito personal o académico. Se trata, por tanto, de una competencia que facilita tanto expresarse y comunicarse como percibir, comprender y enriquecerse con diferentes realidades y producciones del mundo del arte y de la cultura.

Aprender a aprender supone disponer de habilidades para iniciarse en el aprendizaje y ser capaz de continuar aprendiendo de manera cada vez más eficaz y autónoma de acuerdo a los propios objetivos y necesidades. Se trata, por tanto de adquirir la conciencia de las propias capacidades (intelectuales, emocionales, físicas), del proceso y las estrategias necesarias para desarrollarlas, así como de lo que se puede hacer por uno mismo y de lo que se puede hacer con ayuda de otras personas o recursos. Por otro lado, disponer de un sentimiento de competencia personal, que redunde en la motivación, la confianza en uno mismo y el gusto por aprender”

A partir de l'anàlisi i la reflexió de les referències assenyalades arribem a la hipòtesi d'investigació següent:

L'alumnat que acudia a l'escola tenia desenvolupades les estratègies d'aprenentatge divergent, però li faltaven destreses per al domini de les estratègies de caràcter convergent. Igualment era capaç d'aprenentatges de nivell baix i mitjà, però li mancaven estils d'aprenentatge en profunditat, estratègies

d'aprenentatges d'alt nivell. I en la línia de la consecució d'aquestes darreres era on calia progressar. Qualsevol proposta metodològica hauria de contemplar aquest supòsit.

Un altre element que va contribuir a la nostra proposta metodològica va ser l'estudi dels treballs relacionats amb els estils d'aprenentatge realitzats per María Pazos i Jesús Salinas del grup de Tecnologia Educativa del Departament de Ciències de l'Educació de la UIB. En aquest cas aplicats als entorns telemàtics i a l'educació a distància. El nostre interès en aquesta casta d'estudis no radica tant a trobar diferències entre els diferents estils d'aprenentatge i els resultats en cursos seguits dins entorns virtuals de formació, sinó en cercar pistes ens ajudessin a millorar el disseny dels materials i les pautes metodològiques a l'aula. Però, a diferència de la ponència esmentada, el nostre àmbit no es trobava a l'educació a distància, sinó a la presencial.

Si bé hi ha una gran diversitat entre l'alumnat de l'escola, existeix una característica comuna: tots i totes han optat per un ensenyament presencial, malgrat l'esforç que això suposa per a persones que realitzen en ocasions una extensa jornada laboral i que tenen càrregues familiars, abans que un aprenentatge a distància. Per què? És tan difícil per a ells, a pesar de la popularitat dels mitjans informàtics, que molts dominen a la perfecció, realitzar aprenentatges independents? És evident que l'adult està més ben dotat que l'Infant o l'adolescent per fer front a la resposta autònoma en la vida quotidiana. Aleshores, és possible que a l'àmbit metodològic i científic els falti un esquema de referència on realitzar els aprenentatges autònoms?

A partir d'aquesta idea i guiats per una intuïció basada en la pràctica ens vàrem plantejar si la solució es trobava en el plantejament d'una metodologia didàctica consistent en l'adquisició d'uns esquemes bàsics fàcils de reconèixer per l'adult.

El factor temps també és important. Els cursos són quadrimestrals, l'adult està carregat d'altres obligacions, la seva professió no és estudiar i l'aprenentatge s'ha de realitzar-se en un temps extra.

Per tot això és necessari trobar esquemes simples i sòlids d'aprenentatge on integrar diferents coneixements. Quines són les claus d'aquests esquemes?

Volent fugir de pressupostos i prejudicis establerts, volguérem indagar sobre com eren realment els nostres alumnes i quins sistemes d'aprenentatge preferien.

També érem molt conscients que el professorat de les escoles d'adults sovint ha estat durant anys professorat dels centres d'ensenyament secundari obligatori. I que els currículums de l'ensenyament secundari per a adults tenen com a referència l'ensenyament secundari obligatori. La igualtat en la titulació és el marc que delimita la selecció de continguts i caldria reflexionar sobre si aquest condicionament no suposa un impediment i la causa sovintejada de l'abandonament del nostre alumnat per la dificultat de prosseguir els estudis a la CEPA. Fins a quin punt, en paraules de Gallego i Honey (1994) "l'estil d'ensenyar preferit pel professor pot significar un favoritisme inconscient cap als alumnes amb el mateix estil d'aprenentatge, els mateixos sistemes i peculiaritats mentals".

Era necessari aprofitar la nostra experiència docent i analitzar, dins l'assignatura de Manifestacions artístiques de quart d'ESPA, quines eren les claus que feien aquesta assignatura tan atractiva per a l'alumnat.

2.2. Quines són les característiques d'aquesta assignatura?

- Es basa en la presentació d'imatges. L'ingredient visual suposa un atractiu que proporciona un alt índex de motivació i facilita la concentració.
- Al llarg de les cinc unitats que es desenvolupen a l'assignatura es repeteix el mateix esquema metodològic, i això fa que l'alumne reconeix ràpidament l'esquema i l'interioritza, a la vegada que el desenvolupa d'una forma personal i el pot aplicar a altres continguts de manera autònoma.
- Els continguts del mòdul fan referència a elements que l'alumne coneix a través de mitjans de comunicació, o per la pròpia experiència vital. Es proporciona a l'alumne un esquema metodològic en el qual integra continguts i habilitats que ja posseeix, però que mantenia disperses. D'aquesta manera l'alumne millora la confiança en si mateix, quan descobreix que té un cabdal de coneixements que ara és possible integrar.

- Finalment, els continguts d'Història de l'art tenen dos elements molt fàcilment reconeixibles i que atenen a una de les motivacions més importants per tornar a estudiar a l'edat adulta: el goig d'aprendre i el reconeixement social que suposa l'adquisició d'un bagatge cultural.

Fins aquest moment hem parlat de les teories de l'estil de l'aprenentatge, les competències en què l'alumne ha de progressar segons la LOE i les característiques de l'assignatura Manifestacions Culturals dins el mòdul de Societat. A partir d'aquí varem intentar establir una relació entre la metodologia de l'assignatura i els estils d'aprenentatge preferits per l'alumnat. I en la línia d'una concepció didàctica desenvolupadora, en la qual l'alumne aprèn a aprendre disposant de procediments didàctics que li permeten fer correspondre el seu estil d'aprenentatge amb l'estil d'ensenyament del professor, adquirint coneixements i habilitats (instructiu) estimulants les pròpies potencialitats i la capacitat d'autorregular-se (desenvolupador), guanyant alhora autoconfiança.

En aquest moment calia demanar a l'alumnat per les seves preferències sobre la presentació de materials i les estratègies d'aprenentatge. Així, la fase següent de l'estudi va consistir en l'elaboració d'un instrument per recollir aquesta informació.

3. INSTRUMENTS

Els qüestionaris que utilitzàrem varen ser elaborats per nosaltres. A l'hora de definir l'instrument varen ser moltes les dificultats. Necessitàvem que fos de fàcil comprensió per als nostres alumnes; també, que no fos gaire extens. Després d'alguns intents, que experimentàrem amb un petit grup d'alumnes, vàrem decidir-nos pel següent model:

3.1 Qüestionari per conèixer la realitat de l'educació amb adults i els seus problemes d'aprenentatge

Aquest treball forma part d'una investigació sobre la realitat de la educació amb adults i dels problemes d'aprenentatge que es presenten. Per això hem triat l'alumnat d'ESPA del curs 2007 del CEPA la Balanguera.

Aquest qüestionari és anònim. Te pregam que ho omplis individualment i amb la màxima sinceritat. Agraïm la teva col·laboració que ens permetrà millorar la tasca docent.

Edat _____

Home Dona (Marcau amb una X)

Núm. Fills _____

Hores d'estudi a casa: _____

MARCA AMB UNA X	SI	NO
Treballes		
Assisteixes regularment a classe		

Raó per que no es va obtenir el graduat en secundaria a l'institut:	SI	NO
Repeticions de curs:		
Qualificacions negatives:		
Problemes d'adaptació escolar (disciplina, expulsions...)		
Problemes de salut (absentisme)		
Estudis realitzats en un altre país (homologació de títols)		
Desig d'incorporar-se a la vida laboral		
Falta d'interès pels estudis		

Raons per continuar els estudis:	SI	NO
Obtenir el títol de graduat		
Necessitat de títol per continuar en el lloc laboral		
Necessitat de titulació per trobar un nou lloc de treball		
Desig de continuar amb altres estudis		
Reconeixement social		
Satisfacció personal		
Desig d'aprendre		
Pressió familiar		
Altres		

Em resulta fàcil:	SI	NO
Concentrar-me		
Memoritzar		
Subratllar un text		
Fer un resum		
Elaborar un esquema		
Redactar la meva opinió		
Buscar informació		
Escoltar el professor i prendre apunts al mateix temps		

Assignatures que més t'agraden	MOLT	POC	Assignatures amb més dificultat	MOLT	POC
Matemàtiques			Matemàtiques		
Llengua castellana			Llengua castellana		
Llengua catalana			Llengua catalana		
Ciències naturals			Ciències naturals		
Anglès			Anglès		
Ciències socials			Ciències socials		

Respon les preguntes que vénen a continuació emprant la següent escala:

1. No m'agrada gens / Gens important / Gens d'acord

2. No m'agrada / Poc important / Un poc d'acord

3. M'és indiferent

4. M'agrada / Ho considero important / Estic d'acord

5. M'agrada molt / Ho considero molt important / Estic molt d'acord

Aquelles preguntes que no entenguis a quines es refereixen o no sàpigues la resposta deixa-les en blanc.

Respon i valora	1	2	3	4	5
Amb un bon material informàtic podria aprendre jo tot sol					
Les explicacions del professor són imprescindibles perquè pugui aprendre					
Puc prescindir del material informàtic si tenc bones explicacions per part del professor					
Una bona classe es basa en explicacions del professor, activitats escrites i material audiovisual					
El material audiovisual m'és molt útil per aprendre					
Em resulta més fàcil aprendre amb una bona explicació oral, que llegint un text					

Per aprendre, quina d'aquestes activitats et resulta més útil i fàcil	1	2	3	4	5
L'explicació del professor					
Estudiar amb el llibre o fotocopies					
Fer exercicis					
Cercar jo mateix la informació en llibres					
Cercar jo mateix la informació en internet					
Obtenir informació en videos i pel·lícules					
Passar apunts a net					
Fer treballs					
Rebre la informació del professor					
Elaborar els meus propis esquemes					
Estudiar els esquemes que elabora el professor					
Fer practiques d'examen					
Repetir diverses vegades els conceptes oralment					
Repetir diverses vegades els conceptes per escrit					
Altres...					

Crec que és interessant aprendre allò que m'és útil per a...	1	2	3	4	5
Progressar en el meu treball					
Accedir a altre lloc de treball					
Aprovar un examen					
Aprendre altres coses					
Divertir-me					
Poder tenir converses interessants					
Assaciar la meva curiositat					
Valorar el què hi ha al meu voltant					
Altres...					

4. RESULTAT I CONCLUSIONS

A continuació farem algunes puntualitzacions sobre la tabulació de les dades.

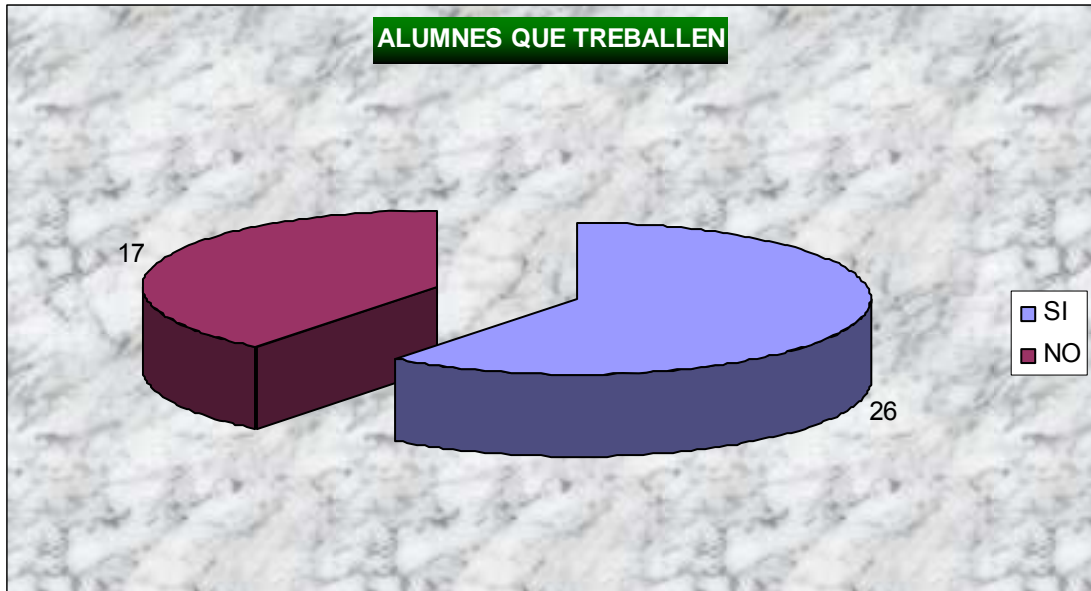
4.1 La mostra

El qüestionari ha estat complimentat per 43 alumnes matriculats a l'àmbit de la societat d'ESPA des de primer curs fins a quart.

La primera precisió que cal fer és que el qüestionari fou resolt pels alumnes a l'hora lectiva d'aquesta assignatura, per la qual cosa hi ha un condicionament, ja que els alumnes que respongueren varen ser els que normalment assistien a classe. No s'ha obtingut informació dels alumnes que, tot i estar matriculats, no assisteixen regularment a classe o no hi assistiren el dia que es realitzà l'activitat.

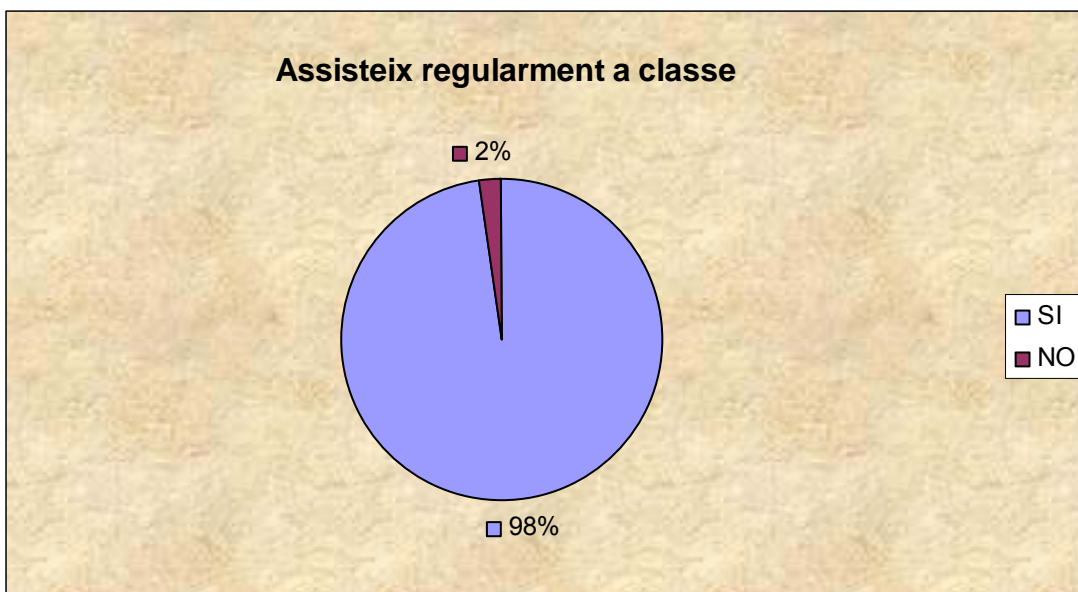
4.2 Els resultats

En el **gràfic núm. 1** es representa el percentatge d'alumnes que treballen: 27 dels 43 enquestats. És clar que en alguns casos l'alumnat que assisteix normalment a classe es troba en situació de baixa laboral, atur o treball estacional. Per tant, cal matisar aquesta dada.

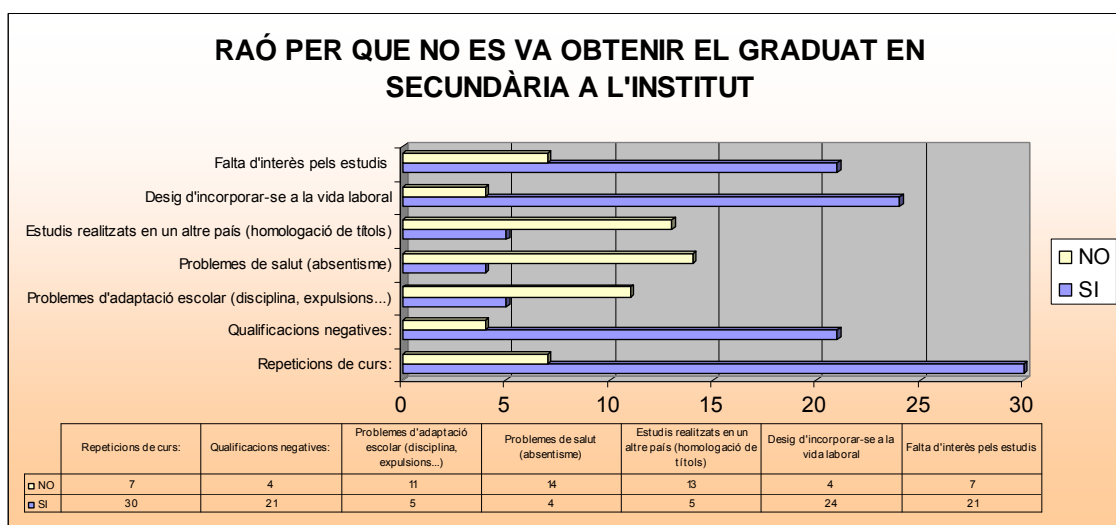
Gràfic núm. 1. D'una mostra de 43 alumnes, 17 alumnes no treballen i 26 si.

En el **gràfic núm. 2** s'observa com el 98% dels enquestats respongueren que assistien a classe amb regularitat; també en aquest cas s'hauria de matisar la dada pel fet de respondre el qüestionari dins l'aula.

Gràfic núm. 2. Dels 43 alumnes enquestats només el 2% no assisteix regularment a classe

El **gràfic núm. 3** fa referència a les raons per les quals l'alumnat es matricula als cursos d'ESPA. Es tractava d'esbrinar les raons per què no obtingueren la titulació en els respectius centres de secundària quan pertocava. Els resultats en 30 dels 43 casos fou la repetició sistemàtica de cursos, cosa que els va suposar l'exclusió del sistema. El desig d'incorporar-se a la vida laboral va ser la raó argumentada en 24 dels casos. Les qualificacions negatives i la falta d'interès pels estudis foren la resposta en 21 casos.

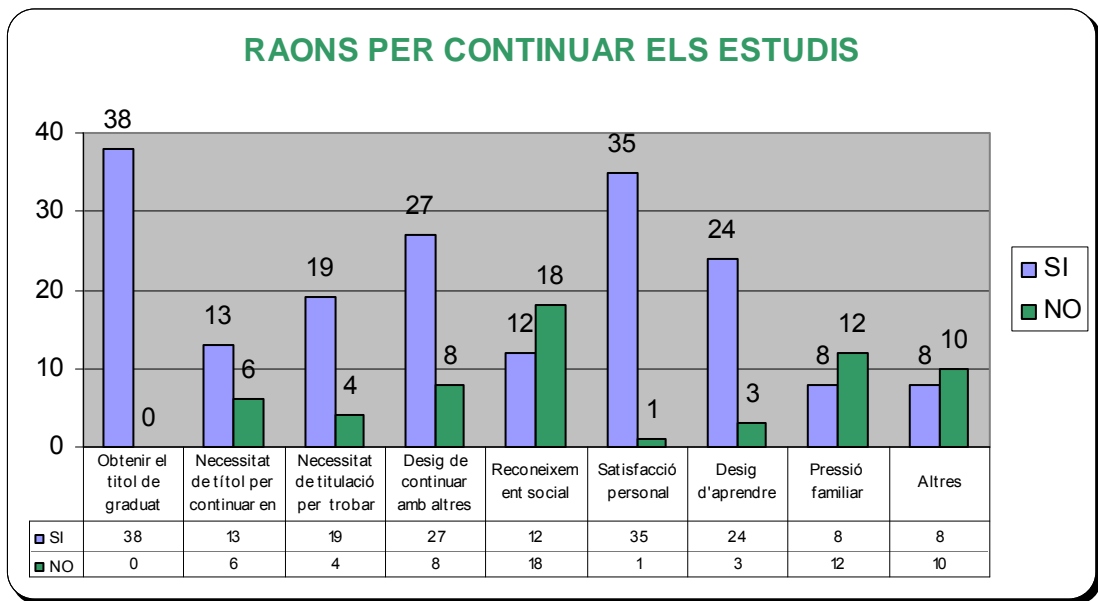

Gràfic núm. 3. La repetició de curs va esser la causa de que 30 dels 43 alumnes que feren la enquesta deixaren els estudis, així com el desig d'incorporar-se a la vida laboral

Creim poder concloure en aquests casos que hi ha una relació, tanmateix ja coneguda, entre motivació i rendiment. Esta relació s'estableix en forma de feed back: el resultat negatiu du a la desmotivació, de la mateixa manera que el resultat positiu augmenta la motivació. Resultats negatius i desmotivació suposen l'abandonament.

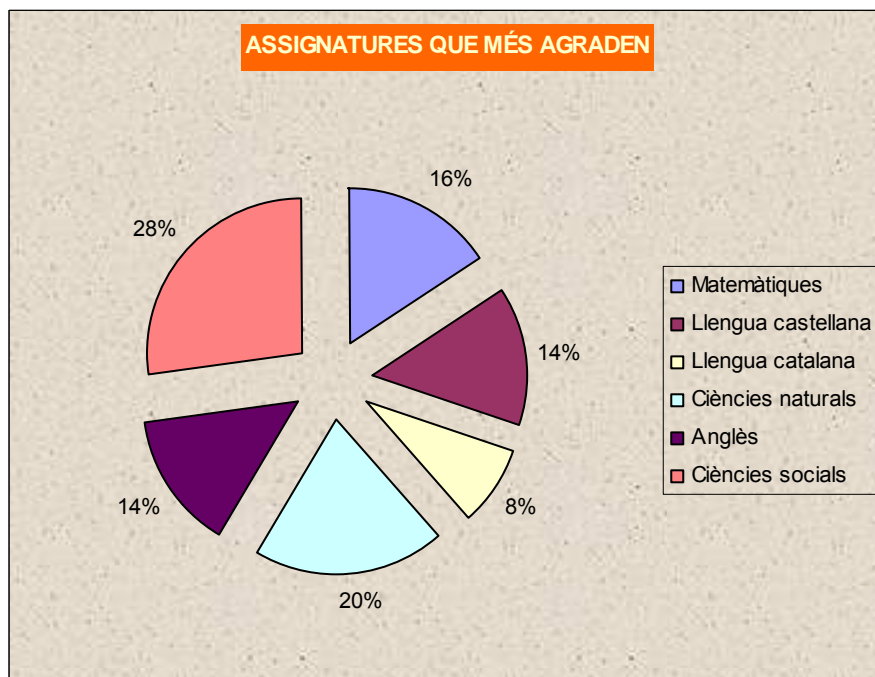
D'aquí sorgeix la primera conclusió vàlida per al nostre treball: és fonamental per a aquest alumnat la conquesta de resultats positius. Serà l'adquisició de destreses i èxits allò que els farà augmentar la motivació i la conquesta de millors resultats.

En **el gràfic núm. 4** es representa la raó esgrimida pels alumnes per prosseguir els estudis. La consecució del títol n'és la raó prioritària per a 38 dels 43 alumnes, però la satisfacció personal és l'opció elegida com a prioritària, també, per 35 d'aquests. Continuar altres estudis és la resposta de 27 alumnes i el desig d'aprendre és manifestat per 24 alumnes. Gens menyspreables són aquestes dades que ens parlen d'una motivació inicial, d'un desig real d'aprendre. En canvi l'experiència indica que en moltes ocasions aquests mateixos alumnes incompleixen els terminis per entregar les tasques i a penes dediquen hores a l'estudi fora de l'escola. La reflexió és evident: si volem atendre la demanda, la necessitat emocional dels nostres alumnes per aconseguir una titulació, per progressar en els estudis, hem de trobar mètodes que no es basin en el sistema tradicional de l'escola. El treball s'ha de fer, sobretot, dins l'aula. És el temps de què disposa l'alumne i a la vegada el marc que ha decidit que li pot ser útil. Cal fer de l'ensenyament presencial un entorn altament productiu amb un mètode que contraresti les deficiències que en el seu moment va tenir per a aquests alumnes.

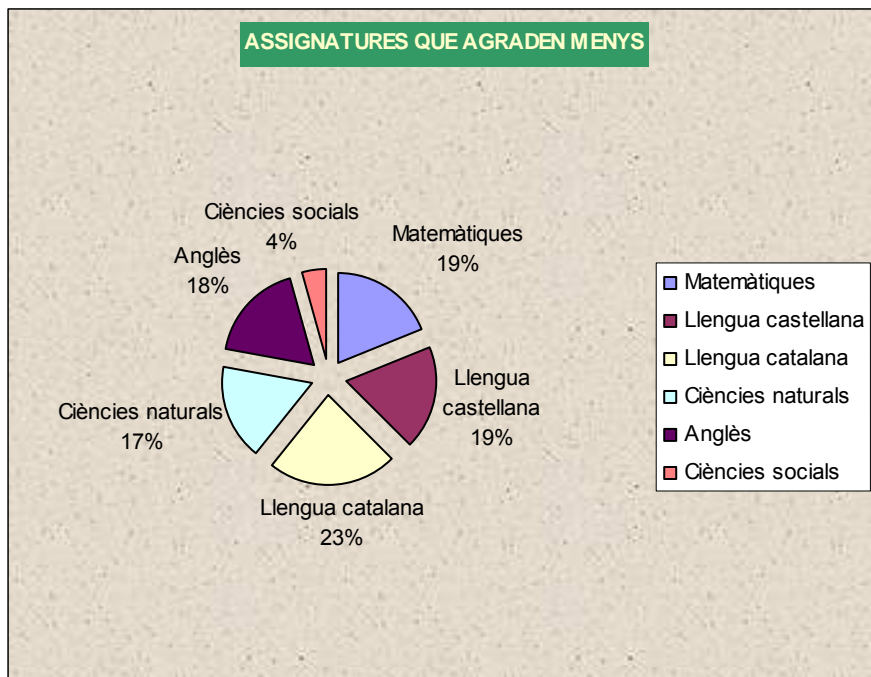

Gràfic núm. 4

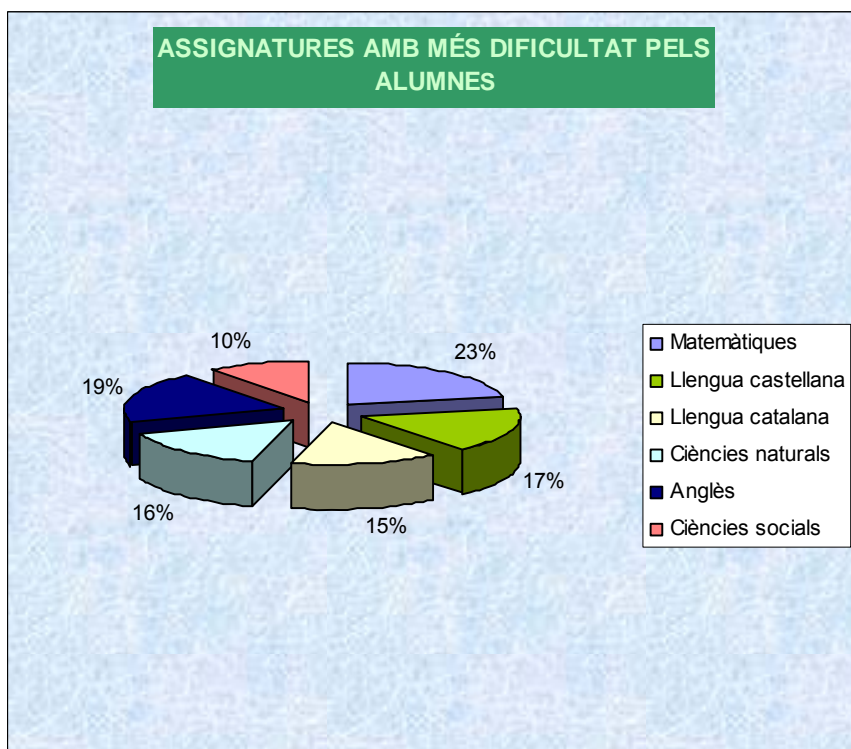
Els gràfics 5, 6 i 7 es refereixen a la valoració que l'alumnat fa de les diferents assignatures.

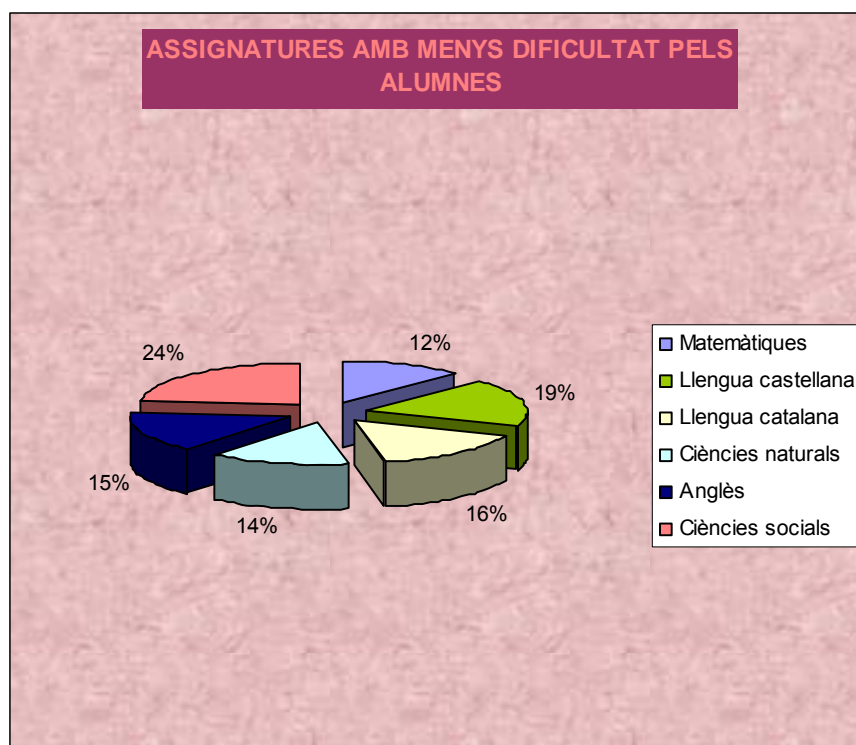

Gràfic núm. 5

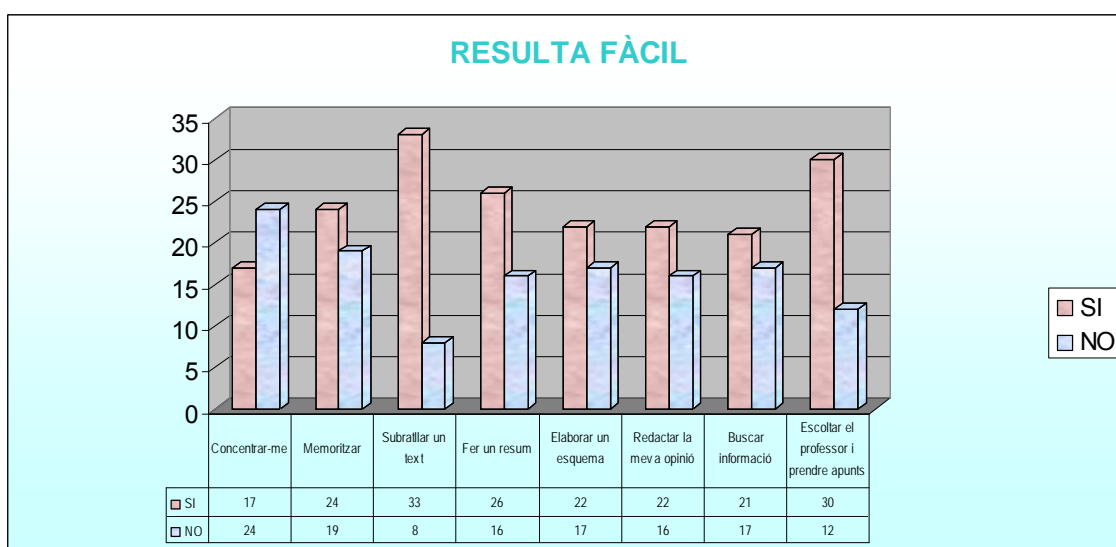
Gràfic núm. 6

Gràfic núm. 7

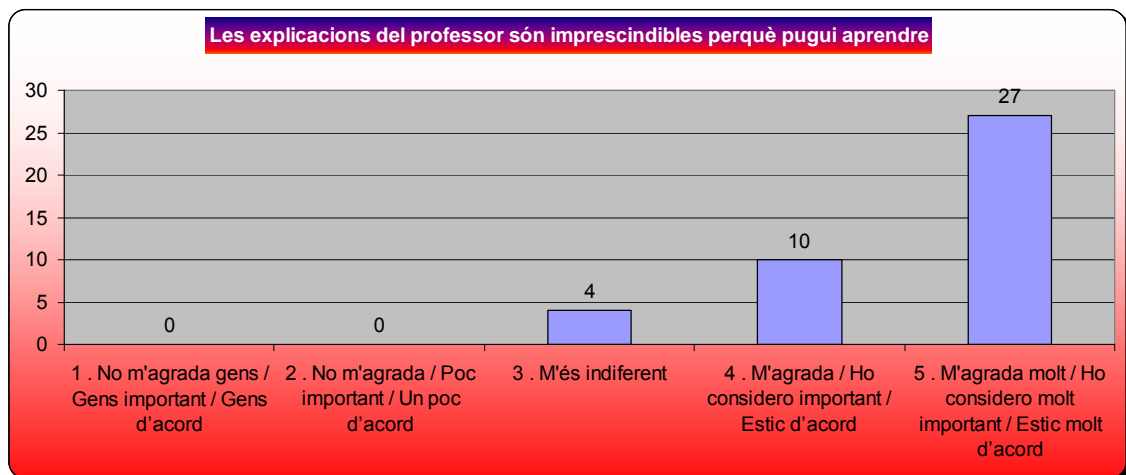
El **gràfic núm. 8** recull les estratègies preferides pels alumnes per a l'aprenentatge.

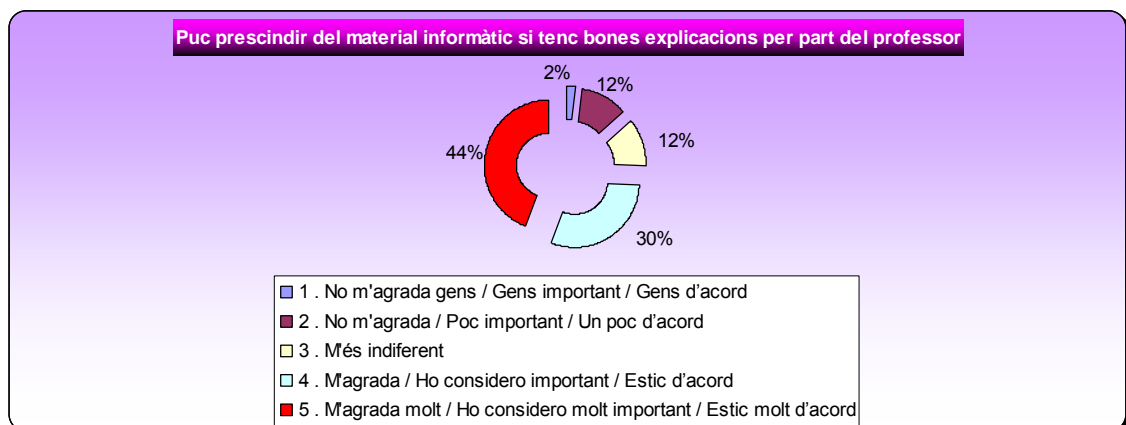
Gràfic núm. 8

Aquestes dades són molt significatives per al nostre estudi, ja que directament ens informen de quines són les activitats preferides per facilitar l'aprenentatge. És a partir d'aquestes dades que podem inferir una relació amb la teoria dels estils d'aprenentatge i reflexionar sobre les pautes metodològiques de la nostra tasca docent i els materials més adients.

El **gràfic núm. 9 i 10** els alumnes responen positivament a la situació d'escoltar el professor i subratllar. I els resulta més fàcil memoritzar que concentrar-se.

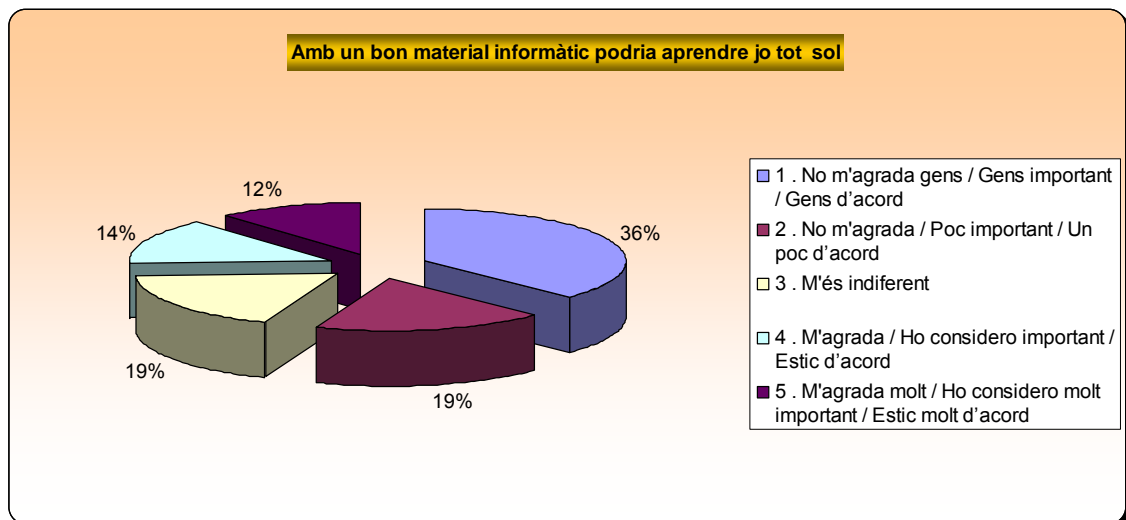
Gràfic núm. 9

Gràfic núm. 10

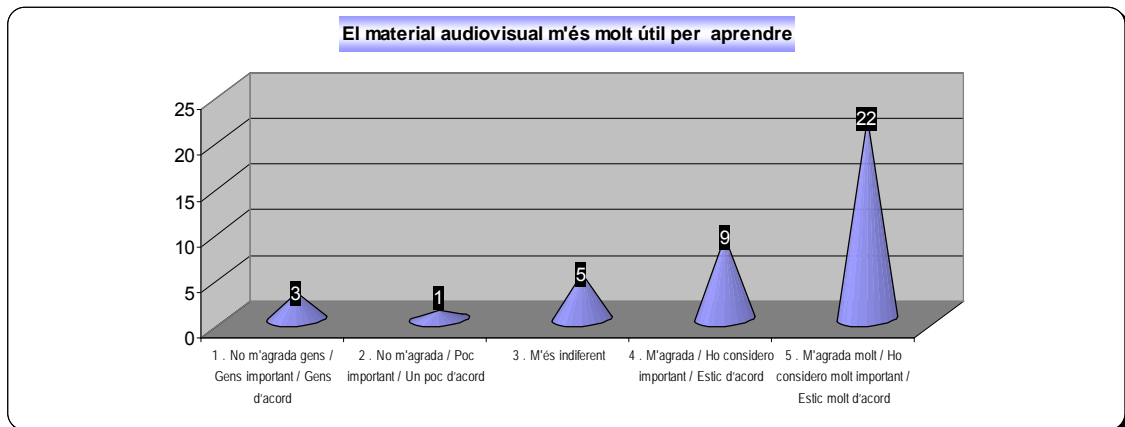
En la línia del que hem exposat anteriorment sobre estils d'aprenentatge, sembla que són capaços d'aprenentatges de nivell baix i mitjà. Per això, com que és l'àmbit que dominen, és l'estil d'aprenentatge que prefereixen.

El desenvolupament de les capacitats pot partir de la seguretat en la pròpia capacitat. L’afirmació “som capaç de...” (**Gràfic núm. 11**) pot ser el millor estímul. Però, com podem partir d’aquesta afirmació, reafirmació, si plantejam metodologies i estratègies que estan allunyades dels estils d’aprenentatge preferits per l’alumnat?

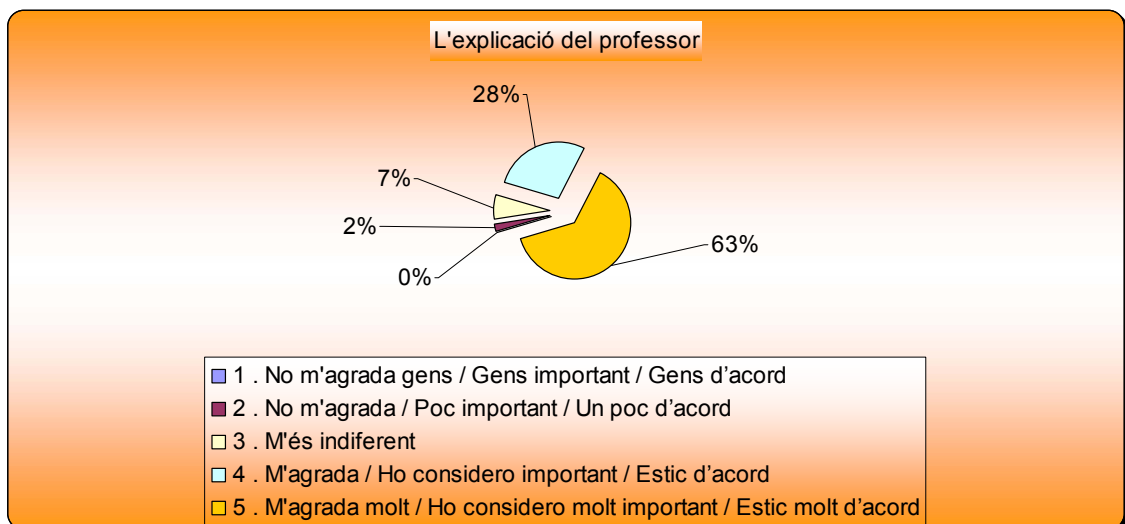
Gràfic núm. 11

Concentrar-se, cercar informació, pareixen activitats complicades per a aquest alumnat. Fins a quin punt aquest fet no dóna una pista sobre la necessitat de la utilització d’uns materials que contenguin en si mateixos elements que estimulin la concentració (visual, atractiu, variat...)? (**gràfic núm. 12**). I també la seqüenciació d’activitats que respongui a la franja de temps en què aquests alumnes poden mantenir-se concentrats?

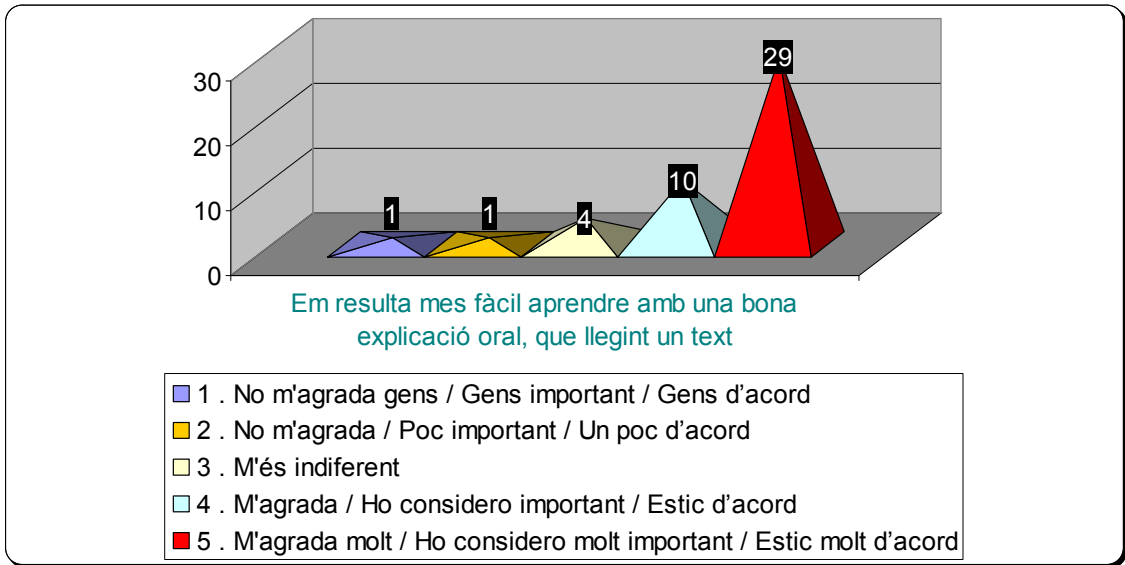

Gràfic núm. 12

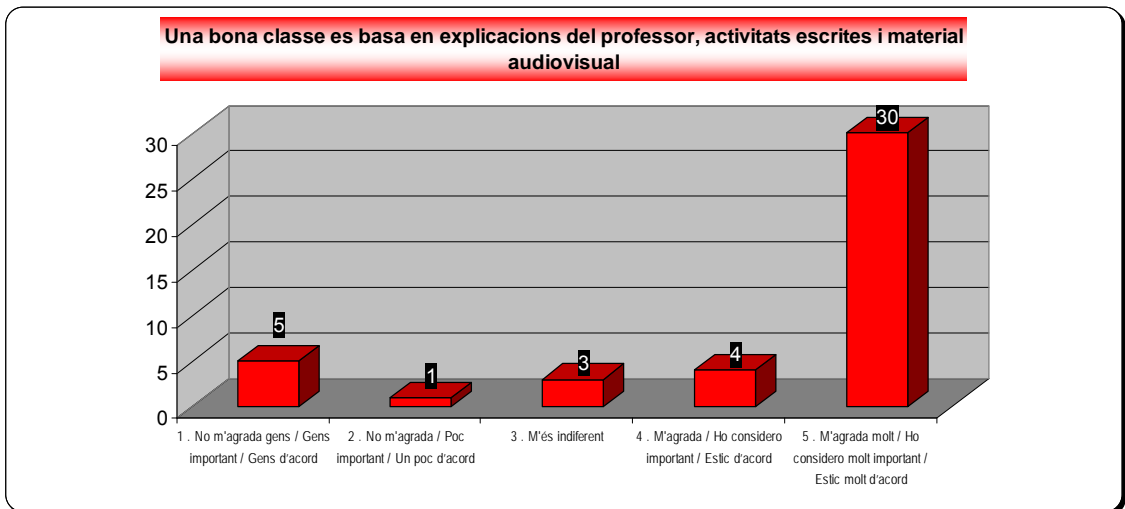
Els **gràfics núm. 13, 14, 15 i 16**, també fa referència a les estratègies d'aprenentatge preferides. Les respostes dels alumnes valoren les activitats de caràcter oral, reforcen el paper del professor i rebutgen activitats de caràcter autònom, encara que siguin amb suport informàtic. En aquesta ocasió també pareix prendre força la nostra tesi sobre estils d'aprenentatge divergent dels nostres alumnes.

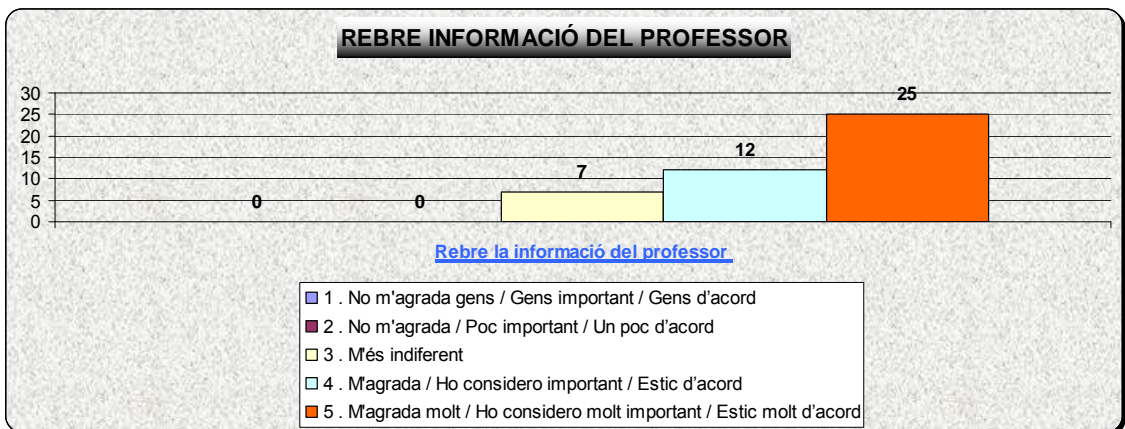
Gràfic núm. 13

Gràfic núm. 14

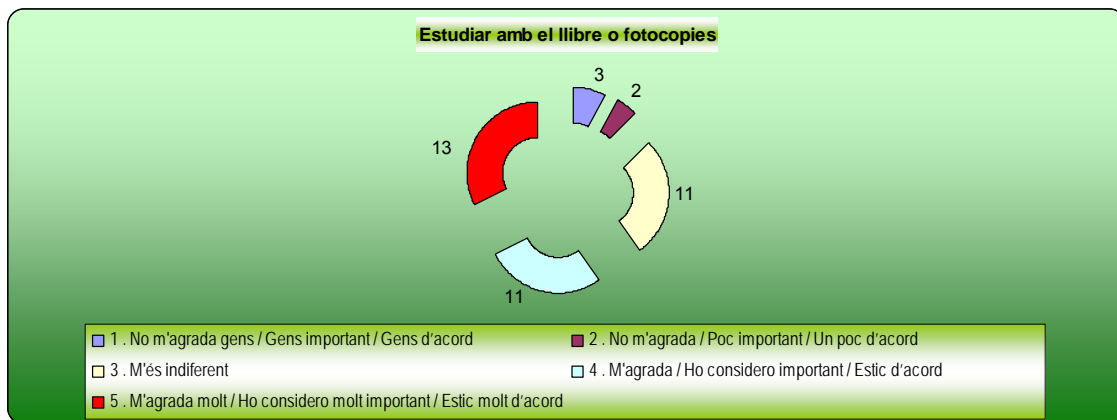

Gràfic núm. 15

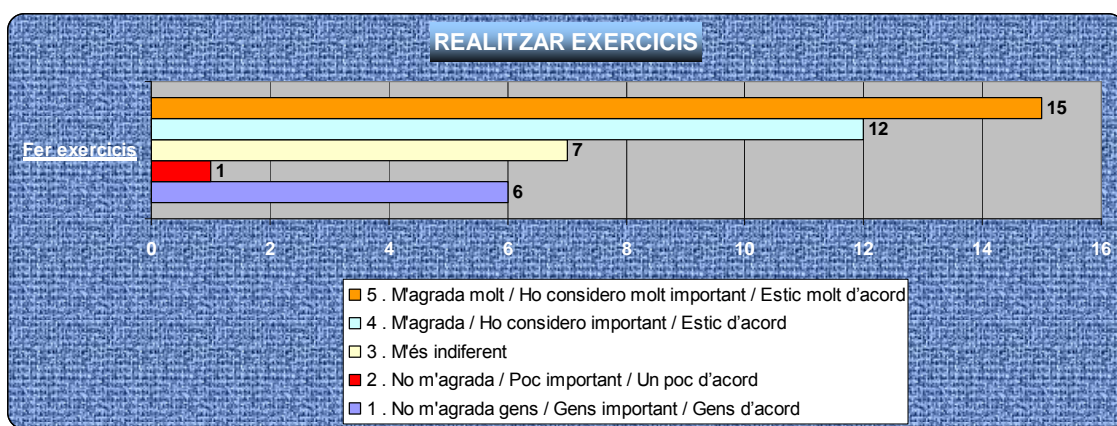

Gràfic núm. 16

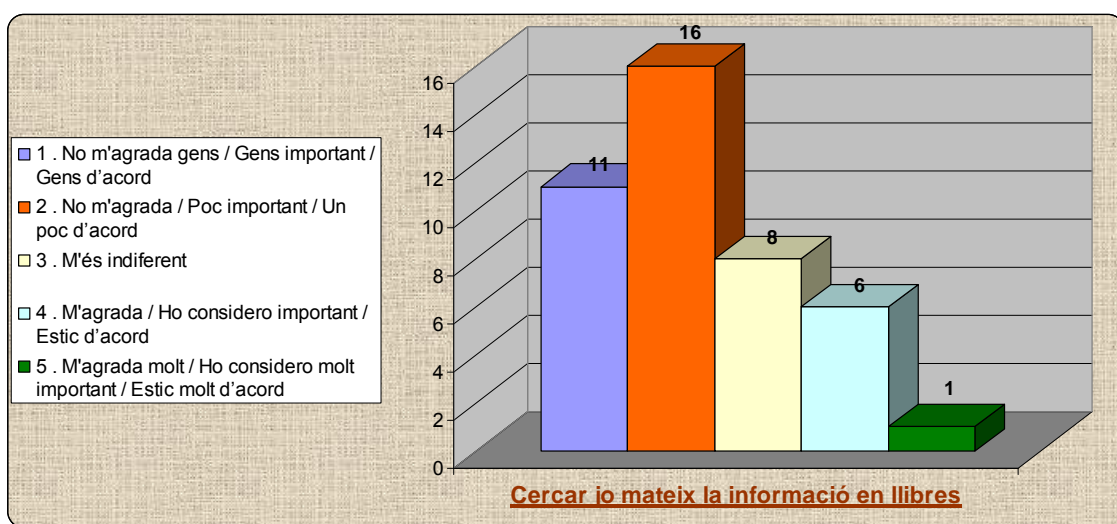
Els gràfics núm. 17 al 28 fan referència a les activitats que als alumnes troben més útils i fàcils per aprendre.

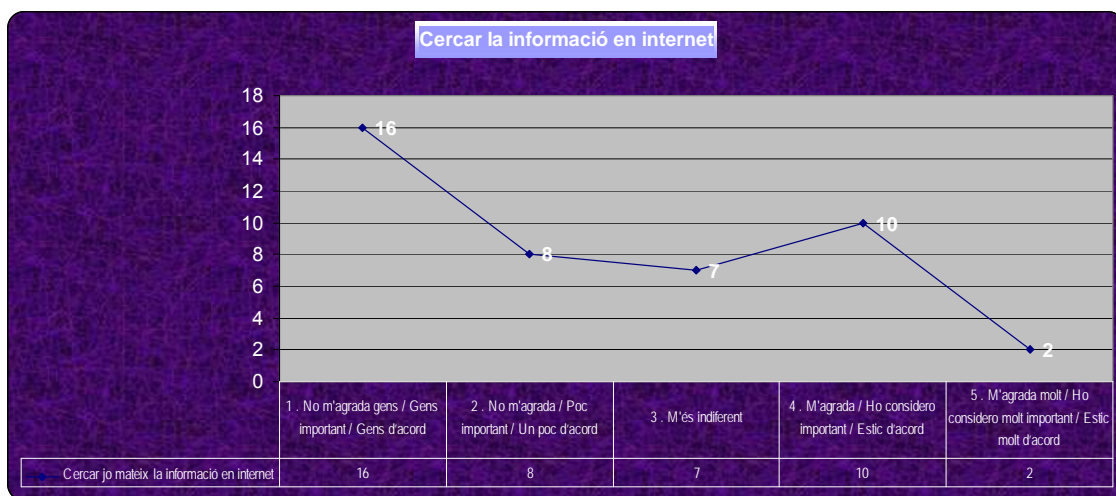
Gràfic núm. 17

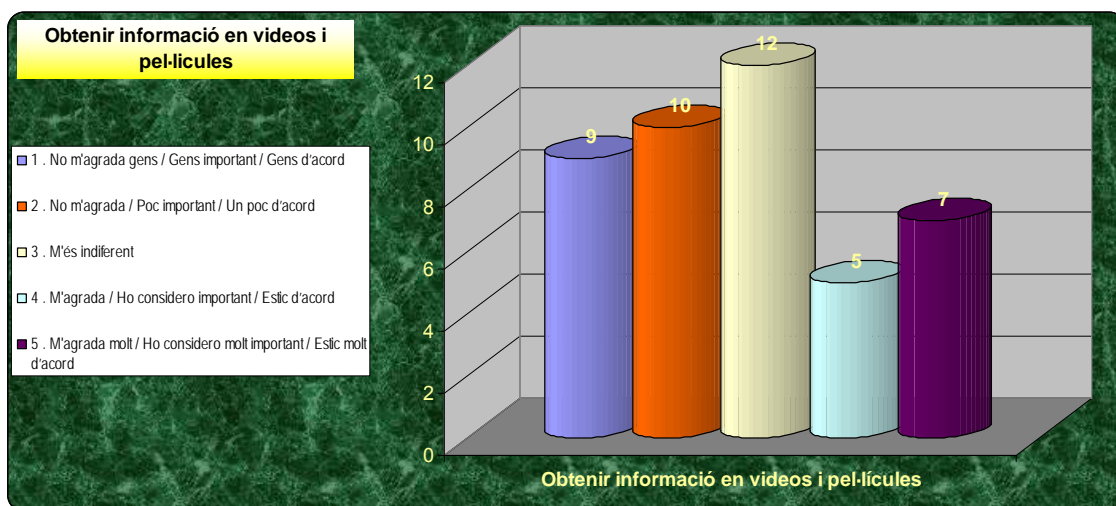
Gràfic núm. 18

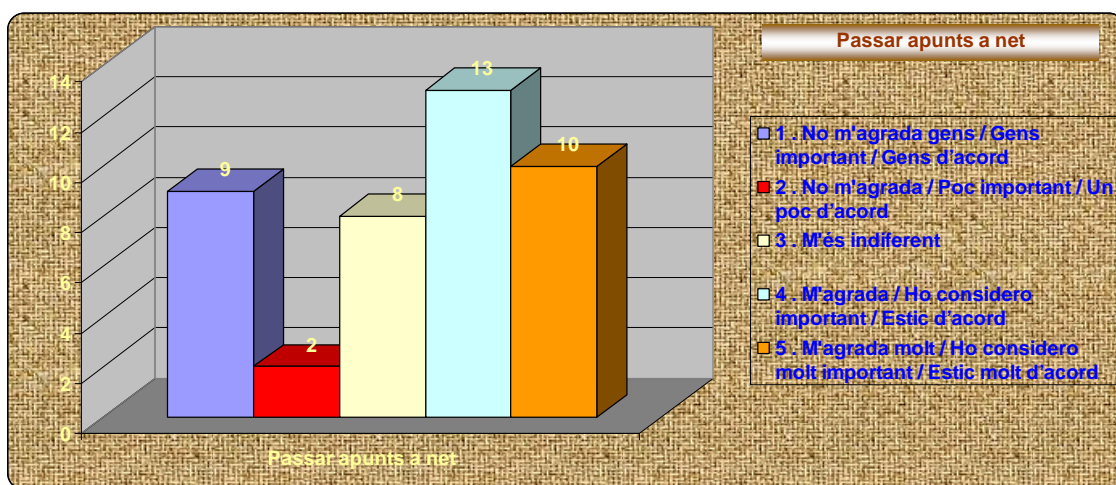
Gràfic núm. 19

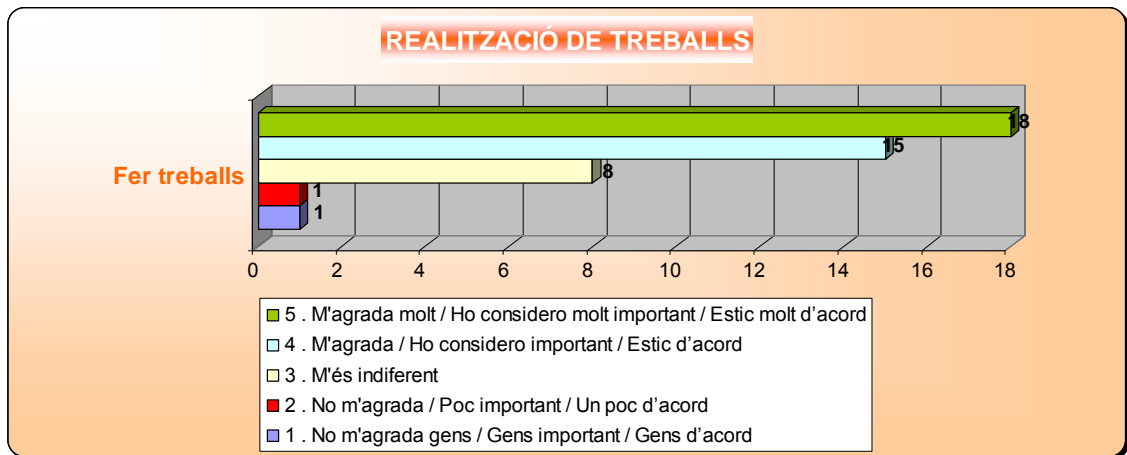
Gràfic núm. 20

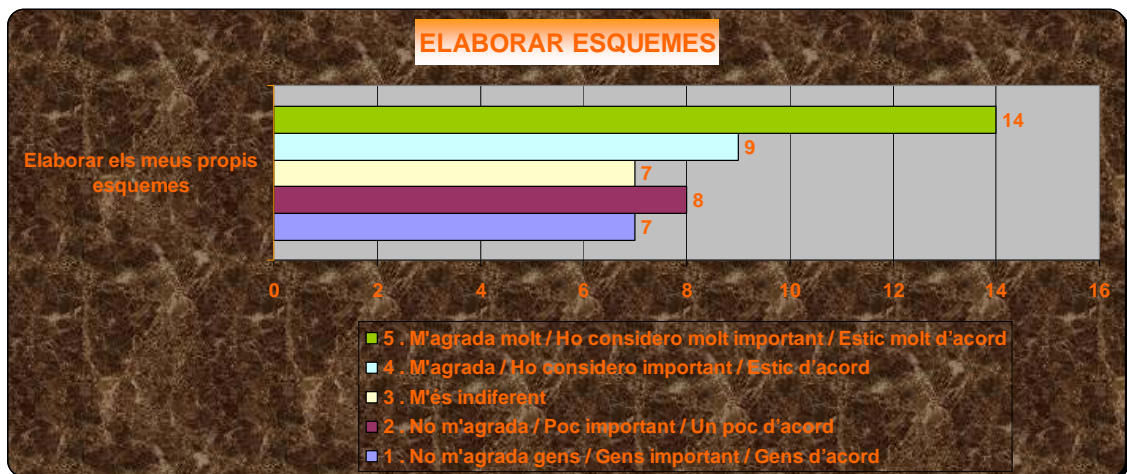
Gràfic núm. 21

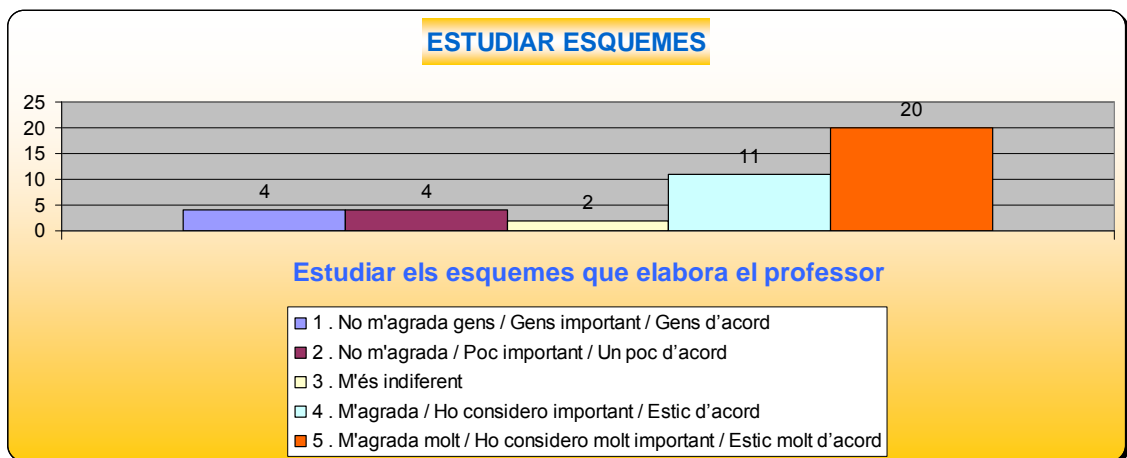
Gràfic núm. 22

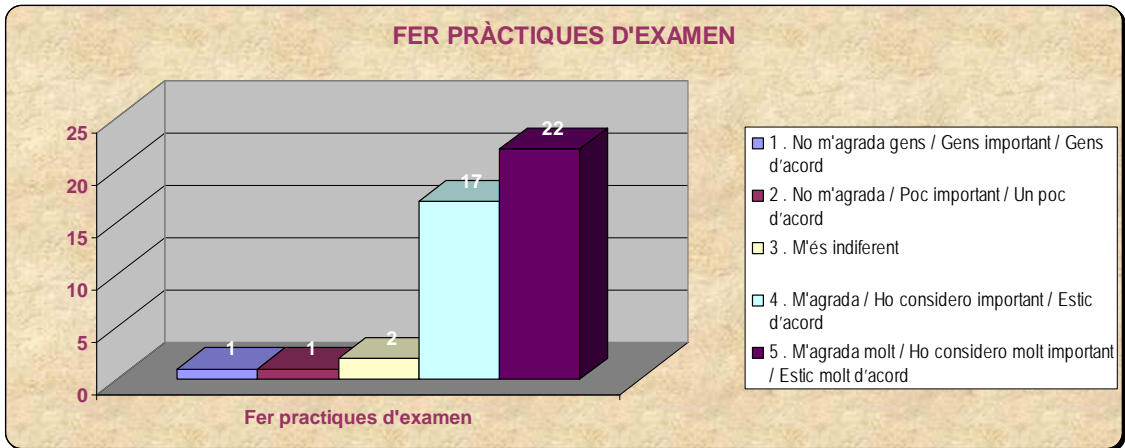
Gràfic núm. 23

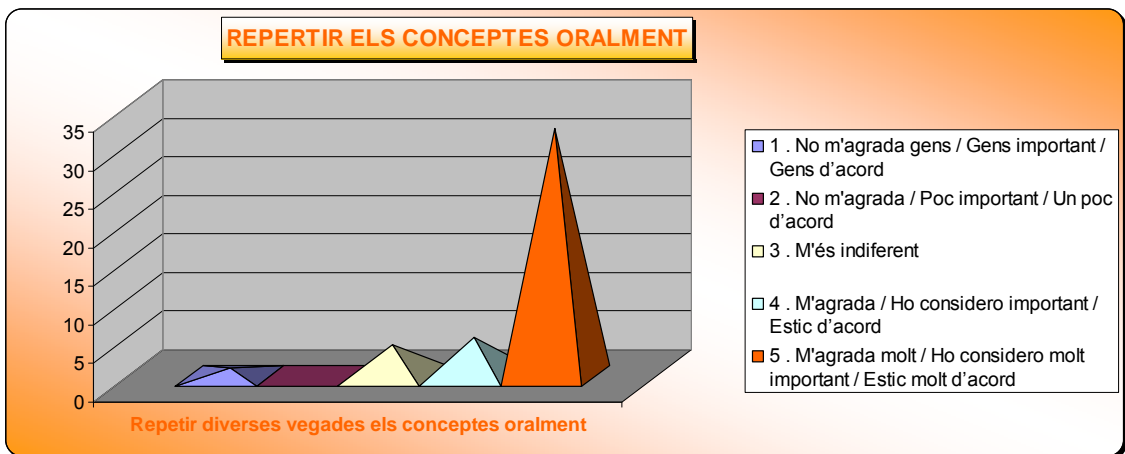
Gràfic núm. 24

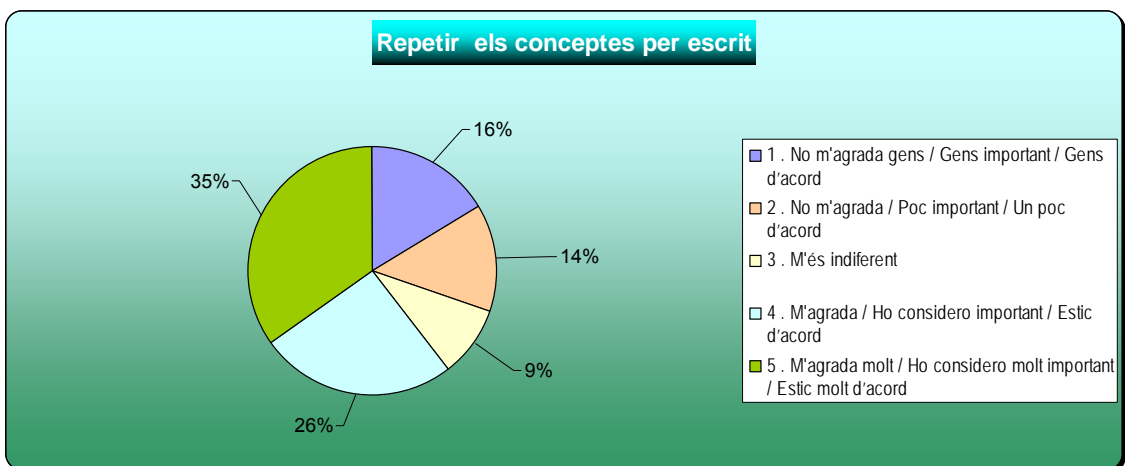
Gràfic núm. 25

Gràfic núm. 26

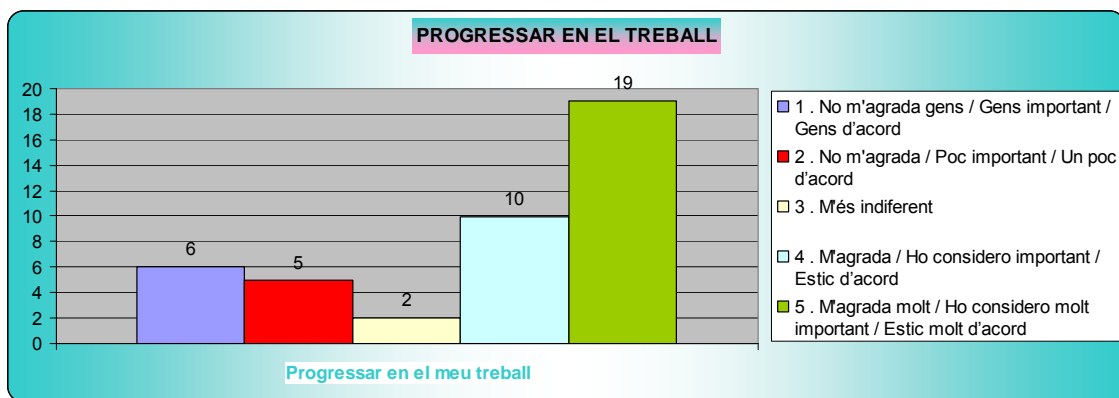

Gràfic núm. 27

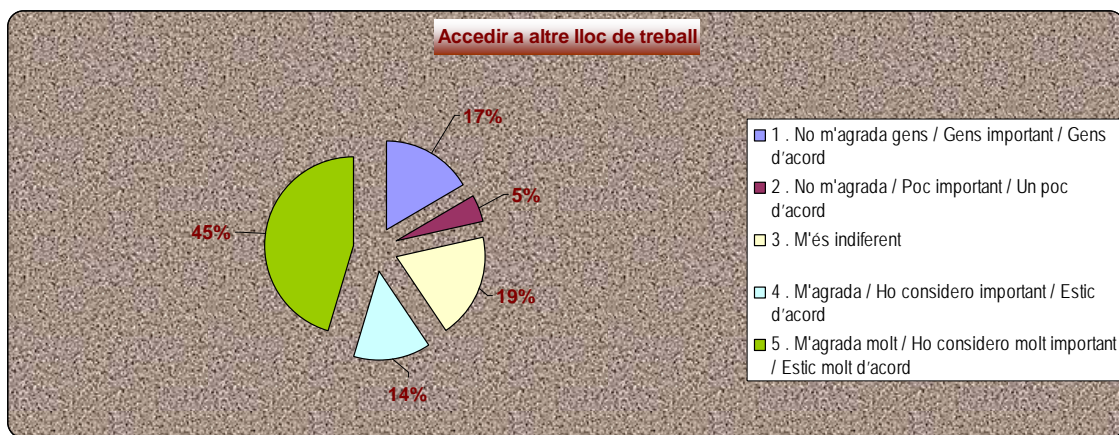

Gràfic núm. 28

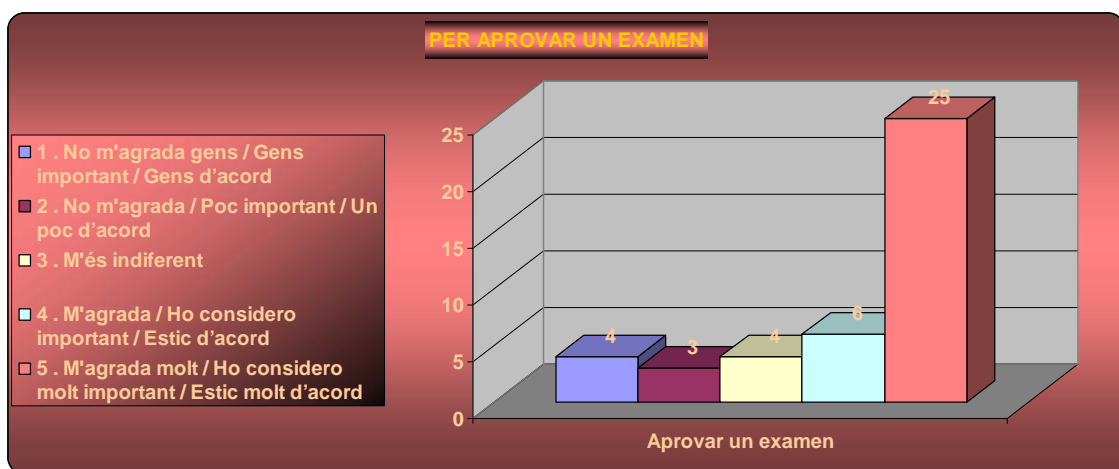
Els gràfics del núm. 29 al 34, es refereix a allò que es valora de l'aprenentatge.

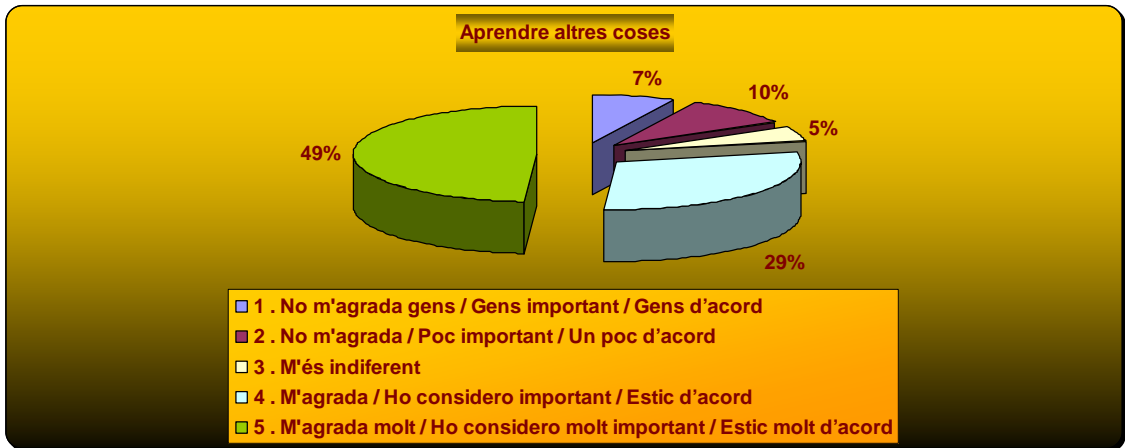
Gràfic núm. 29

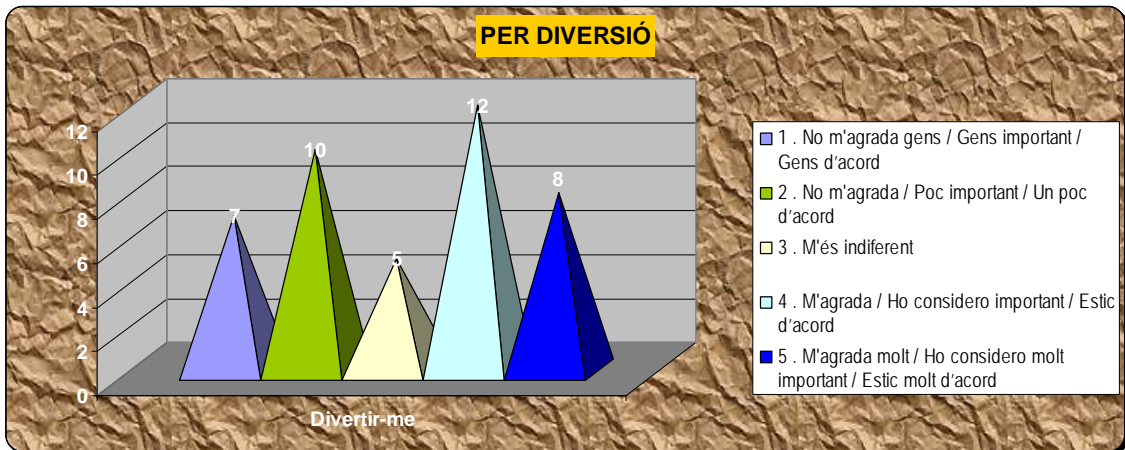
Gràfic núm. 30

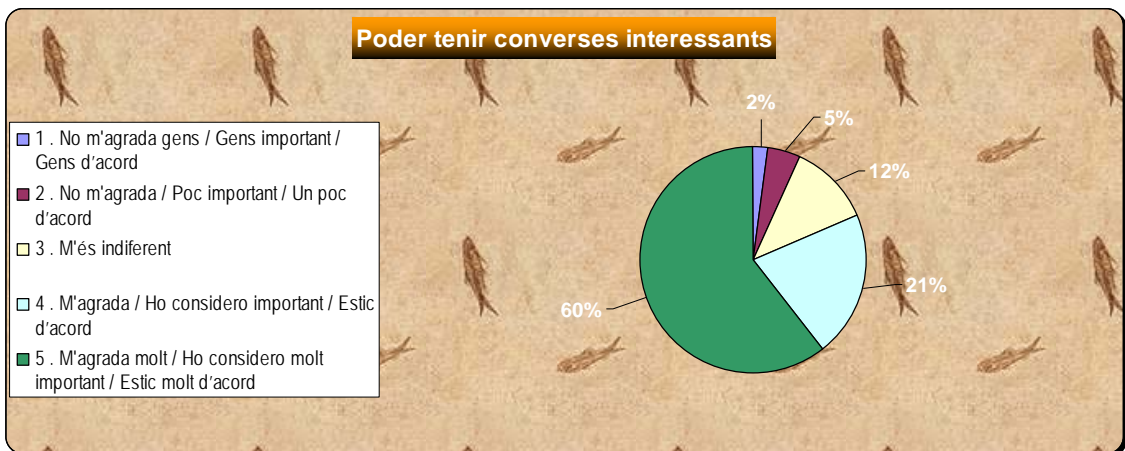
Gràfic núm. 31

Gràfic núm. 32

Gràfic núm. 33

Gràfic núm. 34

Tal com s'observa per damunt del fet d'aprovar un examen, els alumnes desitgen aprendre allò que repercuteix en una possibilitat de comunicació social més gran (poder mantenir conversacions interessants). Aquesta afirmació ens duu a dues conclusions importants:

La raó de l'èxit de l'assignatura de manifestacions artístiques tal vegada estigui relacionada amb aquest aspecte. Els continguts d'aquesta assignatura són fàcilment temes de comentari i debat. Per altra part, volíem relacionar aquest aspecte amb la preferència que també ha manifestat l'alumnat per la assignatura de Ciències naturals.

A part de les conclusions exposades, l'aplicació del qüestionari ha suposat una clarificació en diferents sentits:

- L'elaboració del qüestionari en si mateixa va constituir un aprenentatge sobre la dificultat que representa elaborar un instrument d'aquest tipus: un autèntic assaig d'encerts i errors. I, alhora, el convenciment que l'instrument és molt millorable i la necessitat d'utilitzar-ne per a qualsevol reflexió sobre la pràctica docent i la creació de materials didàctics.
- Els alumnes valoraren molt positivament aquesta actuació. Se sentiren protagonistes del seu procés d'aprenentatge i es varen veure forçats a prendre consciència d'algunes de les seves actituds i necessitats, cosa que valoraren molt positivament.
- La importància de l'enfocament teòric basat en els estils d'aprenentatge, que suposa assumir una conceptualització d'aprenentatge i personalitat derivada de l'enfocament historicocultural que té en compte la subjectivitat de la naturalesa humana. I que tot allò psicològic i, en particular, el procés d'aprenentatge, és mediatitzat per l'activitat i la interacció humana. Igualment cal valorar la unitat de l'afectiu i el cognitiu en el reflex i regulació psicològica del comportament.
- La convicció que aquestes línies d'investigació educativa, de la pràctica a la teoria, de la teoria a la indagació, i d'aquesta a la pràctica són imprescindibles i necessàries per escometre la tasca docent.

- La importància de posar l'accent en un component emocional bàsic per a qualsevol metodologia en el camp de la docència.

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Keefe, J. W. & Ferrel, B. G. (1990). Developing a Defensible Learning Style Paradigm. *Educational Leadership*, 48 (2), p. 57-61.

Kolb D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall

Pazos, M. & Salinas, J. Estilos de Aprendizaje y control de navegación por parte del estudiante en entornos e enseñanza –aprendizaje on-line. *EDUTECH '03. Gestión de las Tecnologías de la Información y Comunicación en los diferentes Ámbitos Educativos*. Ciudad Unversitaria de Caracas, 24-28 de noviembre de 2003.

Schmeck, R. (1988). *Individual Differences and Learning Strategies in Learning & Study Strategies Issues in Assessment, Instruction & Evaluation*. New York, Academic Press.

7. REFERÈNCIES NO CITADES

Pozo Municio, J. I. (1996). *Aprendices y maestros: la nueva cultura del aprendizaje*. Madrid: Alianza Editorial.

Rogers C.R. (1982) *Libertad y creatividad en la educación*. Barcelona: Paidós.

Rojas Fernández, G. & Quesada Castillo, R. (1992). El aprendiz: polo olvidado en el proceso de enseñanza-aprendizaje. *Perfiles Educativos*, núm. 55-6, p. 54-60.